

PUBLICACIÓ CATALANA

Núm. 139
Any IV

20 cts.

EUGENI D'ORS

GLOSES DE LA VAGA

EUGENI D'ORS

GLOSES DE LA VAGA DE 1919

BARCELONA
Imprenta Rafols, Portaferrissa, 15

Pròleg

Quan damunt del vell fogar de la civilització es desencadenaven les fúries primitives de la guerra, i les consciències dels millors eren sotraquejades per un vent de follia, Xenius, en el GLOSARI, fidel a la significació de l'hora, proclamava l'Unitat Moral d'Europa, salvant la dignitat de l'intel·ligència, a la qual, certament, poc honor feren la generalitat dels savis d'ençà i enllà del Rhin llegendari.

Després de la guerra, i abans de la guerra, des de fa catorze anys, amb un esperit de seqüència únic entre nosaltres i rar arreu del món, tots els batecs del temps han estat registrats en el GLOSARI—la literaturade més saboroses suggestions del nostre temps — amb una sensibilitat tan aguda en el comentari de l'anècdota, i una tan fina endevinació de les noves valors, que sovint la conjectura ha assolit caires profètics.

I així, com a concitador d'inquietuds eternes, com a príncep del diàleg, com a àrbitre del bell parlar, com a suscitador de problemes, com a mestre de definicions, com a esclavitzador de l'incert demà, com a eternitzador del fugitiu moment, com a desvetllador de les vibracions més alades, com àvida curiositat intel·ligent a la diversitat infinita de les infinites coses que se'ns mostren, com a ciutadà del món, com a faisonador de la nostra vida total, com a delegat moral del nostre poble en la «Societat de les Cultures», Xenius rep avui l'homenatge unànime de la jove generació catalana, i el GLOSARI, com un *Novum Organum*, ateny la significació de Breviari Espiritual de la Catalunya que treballa i que juga.

No és aquest, però, el moment d'analitzar la situació del GLOSARI en el ressorgiment català — ni hauria jo l'agosarament d'empendre'm aquesta tasca. El breu recull de *Gloses* que en aquest quadern s'inserta, fóra prou per a mostrar, a qui la desconegués encara, la seva vària i profunda valor. Per nosaltres, però, homes civils del noucents, aquest aplec té encara una altra significació, per tal com llurs *Gloses* no pogueren ésser publicades en la consuetudinària tribuna.

Era en l'hora de les claudicacions: quan en un episodi de la magna lluita social, la dignitat ciutadana — la nostra dignitat d'homes. . . . . oblida de tant en tant, ça-i-enllà de la nostra terra, el seu simple caràcter de servent del poble, i de servent per als col·lectius mesters que en la esfera domèstica són encomanats al etern simbolitzador de la fidelitat.

Però, mentre tota la vida de la urb era interrompuda, les mans humils pastaven encara el pa del poble, i en la seva cambra solitària, l'Esperit, a qui res enjoua, guardava encesa la llàntia sagrada.

I el GLOSARI fou més fort que la força dels esdeveniments, i — més enllà del petit bé i del petit mal filistí, per damunt de la total claudicació, contra la temerària mobilització dels policroms *embusqués* — convertit en fulla clandestina, salvava, encara una vegada, el prestigi de l'intel·ligència.

RAFAEL CAMPALANS.

Desembre, 1919.

GLOSES

I.

(24 març de 1919)

LA RESURRECCIO DE JEAN JAURES

També aquesta resurrecció era la nostra profecia. Siguem intel·lectualistes purs, i diguem, millor, que era la nostra esperança. Avui es realitza. Avui, 24 de març de 1919, Jaurès, ressuscita a París.

Per l'estabilitat i el caràcter de la pau futura té més importància això, que les cambinacions enginyoses dels senyors de la Conferència. De més enllà de la tomba porta aquest mort una paraula que ningú avui no gosaria pronunciar, no essent ell. No essent ell, o les grans multituds sense nom.

Porta la paraula que és a l'hora un programa i una sentència. Aquella que diu:

—«ARA, MAI MES!»

— • —

II

(25 de març)

LES RATES DEL SENYOR DE MAGUNCIA

La duresa de Hatto, senyor eclesiàstic de Magúncia, ha deixat ressó llegendària, a una i altra vora del Rhin. Això era en els negres temps feudals. Pesta i gran fam, feien, molt de vegades en cada segle, aparicions i excursions sinistres. Per una d'elles fou la diòcesi de Hatto especialment castigada; una espantosa misèria delmà els camps i llençà a merodeig, magres com gossos magres, infants, dones, homes, entorn dels munts de escombreries dels burgs.

A corrues llargues, els miseriosos es dirigiren llavors a captar socors en portes de la residència de Hatto. Hatto era en festí, i, a postres, li arribava l'udol ferreny llençat per la multitud amb el clam per pa. «Ah! volen pa, els coquins!» escupí la boca del senyor ,entre el torçament d'un feroç somriure. I, adressant-se a un corbat servent: «Obra aquella estable apartada i sobrera; que entrin allà i s'esperin...» L'orde fou depressa obeida. Quan els malaventurats eren dins, hom tancà les portes. Reïnes, tions i blandons començaren llavores l'obra infernal, que coronà bentost una vermella corona de flames.

Diu que aquell feroç somriure del monstre es canvià en grossa rialla quan, amb la gran resplandor, li arribà la sorda remor, picada en crits aguts, venint de la pira.—«Les meves ratetes, les meves ratetes goloses! Volien pa, les meves ratetes! Les sentiu ara com grinyolen?...—S'animava el seu parlar, s'animaven els seus ulls com en una festa. La festa dannada durà fins a molt endins de la nit. Lividors primeres d'alba veieren el foc amainar; mes ja feia estona llavores que totalment imperava el silenci.

Aquí comença l'expiació de Hatto. De rates havia estat el seu darrer mot, en adormir-se sota una feixugor d'embriaguesa; rates foren les primeres imatges, que en obrir-se a llum, fità son esguard. Rates voltaven el seu llit escapades i escapant-se de l'incendi, rostit el pel, els ulls com brasa viva. Passaven de l'estable al castell en llargues corrues com les que la vetlla havien passat del castell a l'estable. Per moments, el nombre en creixia; muntaven a la jaça de Hatto; ell les va sentir a la cara i damunt del pit. Cridà, i ningú no li va respondre. S'alçà i es veié voltat per totes bandes. Fugí, en son terror, i les rates corrien darrera d'ell.

Camps enllà, camps enllà corre ara, foll, Hatto. Ve que en sa cursa el corrent del riu li talla el pas. Desesperació dóna el consell, vesllum d'esperança l'executa; el fugitiu es llença a l'aigua. L'afrós seguici sabrà perseguir-lo? L'afrós seguici el persegueix: aquestes rates són nedadores. S'arrapen ara al seu vestit; ell els deixa el vestit; va tot sol, va riu avall el vestit; el que volen les venjadores bèsties ES ELL!... Darrera un suprem esforç ell s'hi abandonà per fi, nú, exhauste, retut, en agonia sagnant, sobre les molces i sota els desmais de l'altra riba.

Senyor Hato, ni la fugida ni l'abandó no us va servir de res. Algun altre remei hauria pogut salvar-vos? La inspiració d'aquest altre remei calia pregar-la a Jesús. Però jo us dic que en tot cas no us hauria servit de res el fer dejunar les rates durant quinze dies.

III

(26 de març)

ELS PELEGRINS D'EMMAUS

He trobat uns homes, amb les mans llagades, i així deien:

«—Nosaltres som uns pelegrins d'Emmaus. Ens venien amb que la Santa Fe era ressuscitada i començava una Era nova. Nosaltres no n'havem cregut res.

Perdoneu! Som encara com el Mestre ens va anomenar fa vint segles, «insensats i tardans de cor per creure el que diuen els profetes»... Bé, però tenim el nostre instint.

El nostre instint ens diu que una Era nova és una nova manera de partir el pa.

La Santa Pau és amb nosaltres, una Era nova és amb

nosaltres? Entrem, doncs, i seiem a taula. Havem arribat a Emmaus i el dia ha declinat.

Aquí hi ha el pa, misteriós Pelegrí, avenir nostre. Aquí hi ha el pa i nosaltres entorn de la taula.

Parteix, distribueix, per tal que se'ns obrin els ulls i et reconeguem.»

Així parlaven aquells homes. I jo m'estava amb ells a taula, dubtós i espectant igual que ells.

IV

(27 de març)

TOT ES L'ACOSTUMAR-SE

«Un dinar dolent, ja no es recupera mai!», deia el senyor R...—Una quaresma sense música, qui ens l'indemnitzaria?

Es segur que els «Amics» i els de «Cámera» pagaran més tard, així que hom desi les escopetes, els seus compromisos amb l'abonament. Ai, ja no serà la mateixa cosa! Com assimilaríem un concert de març a un concert de juny? Hi ha igual diferència que entre un havana en cambra closa i un havana al carrer.

Bon punt finestres són obertes, bon Adagio i bon cigar s'evaporen. Convé a l'un i a l'altra l'aufec oportú d'unes parets, que us retornen la bravada.

Bah!, de què serveix el desesperar-se? — *T'en fais pas!* — Atemperem-nos a les circumstàncies, fumem «Navy Cut» i anem a escoltar, com fa la tèrbola munió, àvida dels gratuïts plaers, els cants vesperals dels braus nautes, a la Plaça de Catalunya. Això no serà música de càmara, però és música de camerot.

Acostumar-se al tabac anglès i acostumar-se a les distraccions populars poden ésser, per als Temps Nous que se'ns venen assobre, dues mides d'alta previsió.

V

(28 de març)

LA SENSIBILITAT D'ERNEST M. FERRANDO

L'inconvenient de Maurici Maeterlinck (un dels inconvenients) està en que, havent arribat a la concepció i exercici del *tràgic quotidià*, no sembla haver arribat del tot als del *tràgic difús*. Adhuc quan prescindeix de les famoses set princeses i dels oportunis set soterranis i de les

set portes i de les set llànties i d'altres materials procedents dels magatzems «Morris y Sons, Successors de Tennyson», els elements decissius de l'emoció són encara en Maeterlinck ben concrets i determinats: ha callat el brollador, ha grinyolat la porta, entra dins la cambra el raig de lluna.

Per passar del tràgic quotidià al tràgic difús convé algú que sigui precisament menys artista i més sensible. Així un nou autor català, el nom del qual caldrà retenir, Ernest M. Ferrando. En «Les llunyanies suggestives i altres proses» es contenen algunes de les pàgines de més vibràtil sensibilitat dins la nostra literatura.

Tots coneixíem melancòlies que tenen el sentit del veure per font: la que ens prenia a una posta de sol, per exemple; diguem-ne banals melancolies. Altres neixien de l'oït; la de la música llunyana, la de la cançó enyoradiça. Més, compte amb les melancolies que venen de l'olfat! Aquestes, que són les més subtils, poden ésser les més agudes. El rastre sensible d'un lleuger perfum volador us enverinarà tal volta tota la vida... La sensibilitat d'Ernest M. Ferrando sembla emparentada amb aquest orde més que amb els altres dos.

Ara, si jo fos el director d'un periòdic ideal — d'aquell periòdic ideal! — heus aquí el que faria avui: Cridaria el jove autor de «Les llunyanies sugestgives i altres proses» i li diria: —«Senyor Ferrando, voleu anar de corresponsal literari a Rússia? Escriurieu lliurement al vostre gust cròniques d'impressió sobre les coses enormes i malaltes que allí passen. Podrieu sortir el dia 11...»—No consigno aquí les xifres de que, a seguit d'això parlaria a Ernest M. Ferrando, de por a suscitar, entre els escriptors joves, un altra orde de melancolies no procedents de la vista, ni de l'oït, ni de l'olfat.

Feta aquesta proposta, acceptada aquesta proposta, esperaria tranquil, segur de merèixer l'agraiment de les lletres pàtries.

VI

(29 de març)

¿DECAMERO?

Som nosaltres, en aquesta reduida i clandestina publicació del GLOSARI, com la galant companyia de Florència, fugint de la ciutat empestada per contar-se uns quants contes frèvols?

No; sinó com els interns de l'hospital de pestosos qui pugen a la cambra de guardia per llegir, en la llarga nit, el poeta dels ensomnis, el Filòsof de les eternitats, i el Formulari de les urgències.

VII

(30 de març)

EL CARRETER DE SARRIA

A Sarrià hi ha un home qui ha resolt el problema sindicalista. Es un carreter atlètic i ha tingut, en els dies de la vaga, com qualsevulla fill de veí — és el cas de dir-ho — la seva insignia i el seu carnet; més, despreciant baronívolament l'autoritzada carabina, s'acontentava amb una vara de freixa. «I el que és aquest — em diuen amb un significatiu somriure els seus admiradors — no *els* entrega pas.»

El carreter de Sarrià terminava amb els conflictes del treball a Sarrià. Em direu que Sarrià és poca cosa i que resoldre allí la qüestió social és no resoldre res. Jo us respondré llavores que teniu raó. I afegiré que, en definitiva, tan estret és en aquest respecte Sarrià, com Barcelona, com Catalunya, com Espanya, com quelsevulla país del món.

VIII

(31 de març)

EL TUNEL DE LA MANXA

Hi ha una exacta definició dels anglesos. Aquesta: Cada anglès és una illa en la gran illa d'Anglaterra.

Un túnel acabarà amb la pura insularitat d'Anglaterra. Molt bé. Excel·lent esforç en l'obra de fraternitat.

Mes, contra l'espiritual insularitat de cada anglès, quin túnel?...

IX

(1 d'abril)

ESPILL DE «SAUDOSOS»

M'entristeria que el *saudosisme* vingués a envellir a Portugal com qualsevulla moda literària, sense revelar-nos totes les possibilitats filosòfiques que té a dins. I que em semblen no escasses.

Si jo fos un *saudoso* portuguès — li deia un dia al caríssim Teixeira de Pascoaes—heus-aquí aon m'atrinxeraria: Hi ha un concepte del món que el veu com Voluntat: és el concepte asiàtic i també el nordamericà; pot ésser igualment el del misticisme d'Anglaterra i d'Espanya. Hi ha un altre concepte que el defineix com Representació: és el propiament europeu i, sobre tot, mediterrani... Però, al costat d'aquests, el del món com a Voluntat i el del món com a Representació, demanem plaça i honor per a un tercer concepte: el del món com a Memòria, millor, com a *Mneme*: fora això propi d'Atlàntida, l'imperi sotsmarí, del qual aquest Portugal nostre resta com una exquisida privíncia supervivent.

Talment situaria la meva *Weltanschaung* i, un cop situada demanaria per a ella un botí riquíssim. A tú, Voluntat,—sentenciaria—pertany l'ética i la qüestió del bé. A tú, Representació, la ciència i la qüestió de la racionalitat. Restin a la Memòria els tresors de la poesia: resti-li la senyoria de la cançó que no és música pura, voler pur ni tampoc pur art, pura imatge.

Dit això, gràvida la veu amb tots els obscurs enyors d'Atlàntida, em posaria a cantar de cara a les ones. Més, com ja hauria definit, sacrificant així el delme degut a la intel·ligència, podria llavores cantar amb la consciència ben tranquil·la.

X

(2 d'abril)

MANCHESTER EN PRINCIPIS
MANCHESTER EN ESPECTRE

Nosaltres ja havem conegut un liberalisme atenuat, i podem ara difícilment representar-nos en tota la seva abominació les conseqüències reals del principi. Diuen de Rússia, diuen de Rússia en l'actual tragèdia. Creieu que fou gaire menys espaventosa la tragèdia de Manchester? Les recordeu, les horrors de l'explotació colonial per les Companyies d'Indies, que duraren fins a la incorporació d'aquest domini a la Corona anglesa? No us han caigut mai a les mans les crues novel·les de Smollet o d'Elizabeth Cleghorn Gaskell?

Cal girar la vista per rebre'n la lliçó com un escarment, al període industrial paralel a l'obra dels clàssics de l'economia política, d'Adam Smith a Ricardo, de Ricardo a Malthus i a John Stuart Mill. «Era aquest el temps—ens conta Benjamin Kidd, en la seva «Civilització occidental»—en que, sota les condicions de la competència sense fré, dones i criatures treballaven a les fàbriques de la Gran Bretanya, dotze i quinze hores per dia, en circumstàncies tan terribles i amb resultats tan afrosos, que la memòria d'ells apareix encara com un espectre en la moderna revolució in-

dustrial d'Anglaterra.» Era el temps en que Ricardo definia el salari como «el mínim indispensable a l'home de treball per a subsistir i deixar descendència, a fi de perpetuar la raça sense disminució»; en que John Stuart Mill declarava per endavant «estèrils» totes les tentatives de millorament en la situació del proletariat; en que Malthus proposava la teoria a que ha donat nom; en que el sociòleg Pearson, dins el seu llibre «Vida i caràcter nacional» considerava com un fet fatal, inevitable, la ruïna en breu terme de la civilització cristiana i occidental, sota el pas de la invasió de races grogues i negres, cridades a Occident per l'economia de la ma d'obra, i per la victòria de les mateixes races, en les condicions de la lliure concurrència... Era el temps, altrament, a que la major part dels infants de Manchester moria abans dels tres anys i en que, dels supervivents, gairebé tots exhaurien la seva vigor abans d'arribar a l'edat adulta...

Els principis de Manchester són, sovint encara, més o menys palesament invocats. La defensa burgesa els segueix instintivament adherida. Però farem bé, quan algú davant nostre *invoqui els principis de Manchester, en evocar*, nosaltres, *l'espectre de Manchester.*

XI

(3 d'abril)

BENJAMIN TABORGA

A Barcelona, uns quants; alguns més, distribuïts entre els «solitaris de Catalunya»; algun altre a Madrid, a Bilbao, a Gijón; i a Portugal i a Amèrica; i algun a Paris i a Itàlia; i a Viena abans de la guerra n'hi havia un, que després va desertar i arribà a Venècia i se'm va declarar italià i ja no n'he sabut res més... Col·laborem en un programa comú, respectem certs principis. Som els que veiem en la ciència un producte estètic i raonem segons Seny i Intel·ligència, concloem segons Ironia i restem fidels a la filosofia i a la moral del treball i del joc.

Com que les nostres tasques i els nostres deports no «decameronegen» mica, les pestes, explicació de la guerra abominable que avui delmen tristement pobles i ciutats, no han respectat la nostra petita host. De fa alguns mesos, quan rebíem notícia que l'un entrava en convalescència és que s'emmalaltia l'altre. Més fins ara el mal ens havia esgarrapat, no colpit. El primer cop dolorós, definitiu, el primer cop de que portarem sempre el senyal ha estat la mort de Benjamin Taborga a Buenos Aires.—Benjamin Taborga no tenia trenta anys encara. Però Minerva sereníssima feia de costat a la seva inquieta joventut. La vida l'havia provat: el

Seny el defensava. Era fervorós tant com lúcid. Havia fundat a la Metròpoli argentina el «*Colegio Nuevecentista*», per viure en comú, amb uns quants devots més i amb seguici d'un selecte públic d'estudiosos, les formes i pràctiques més excel·lents de la idealitat nova. El «*Colegio*» publicava una revista, «*Cuadernos del Colegio Nuevecentista*», plena d'interès; una revista com ja la voldríem a Catalunya amb la seva íntima serietat, l'honest i escrupulós enfondiment dels problemes, el respecte exquisit a les lleis i als costums de l'aristocràcia de la ploma i de l'aristocràcia de la conducta.

En les pàgines dels «*Cuadernos*» propugnà Taborga per al nostre *Novissimum Organum*, i portà a terme algunes recerques, en la contribució a fixar son caient. Estudià amb cura les línies generals de les concepcions antròpiques i les conseqüències dels principis de Carnot. Es detingué a considerar les normes estètiques del pensament matemàtic. S'hi mostrà poeta, a més. Poeta de la bellesa racional, tan pur, tan cast, però tant vivaç i gosadíssim a la vegada que tal-volta el puguem considerar en això sense precedents i sense dret en parlar d'ell d'enrecordar-nos de Lucreci, ni de Guyau, ni de ningú.

Però la poesia de Benjamin Taborga mereix nota apart.

XII

(4 d'abril)

POSIA DE BENJAMIN TABORGA

...«*Murió en olor de multitud.*»

Així deia Taborga, de Víctor Hugo; i el mot era repetit dins la nostra Vall de Josafat. Ell, l'ardit noucentista bonaerenc ha viscut i a mort al centenari, no diré en olor de solitud—que és una cosa que, després de tot, s'assembla bastant a la multitud—, sinó en olor de confidència.

Confidència, no anecdòtica ni sentimental, sinó metafísica. L'interlocutor és a voltes la mateixa Esfinx:

«*La sonrisa en la Esfinge, la Esfinge en el desierto*
y en el desierto, yo.»

O bé un llibre, o bé un marbre:

«*¿La sonrisa de Antínoo, profunda, misteriosa,*
fué sombra de tristeza o primicia de amor?
No lo sé. Más me rinde, me tortura, me acosa
y me hace tener celos de aquel Emperador.

Sólo cuando medito en que ni el tiempo pudo
destruirla, perdono la edad en que naci:
porque pienso arrobado, ante el mármol desnudo
que hace siglos Antinóo sonrió para mí.»

Quan neix la confidència així, va directament d'ànima a ànima.—Precisaré, exclouré més: d'intel·ligència a intel·ligència.—Més, encara: de raò a raò...—També a voltes al Glosador li ha pogut fer l'afecte que Taborga escrivia exclussivament *per a ell*. Que Taborga adressava al Glosador la seva poesia, com Antinóo a Taborga el secular, misteriós somriure.

Aquesta poesia era palesament, voluntariament «llibresca»...—Sabent-ho i volent-ho, quin mal?—Ell i jo hauríem pogut dir com el concertista del conte: «Ja ens hi agrada.» —Perquè pensaríem sempre per l'«*Art poètica*» del pobre Lelian?

«*Et tout le reste est litterature!...*»

sentencia ell. Però nosaltres sortirem llavores a cridar:
«Visca «le reste»!...»

«*Objeciones dulces al Ser Supremo!*»

Així, en el sí de la intimitat, definia la beatitud un eminent religiós, gran apassionat i gran aviciat de la Intel·ligència.

Podria definir la poesia de Taborga, la poesia-literatura de Taborga: «Objeccions dolces a la Vida.»

«Siempre que somos fieles a la vida,
somos infieles a Platón.»

Ell va dir això i ell es va equivocar, al menys respecte d'ell mateix. Una cosa és un infidel i una altra, un bigam. Plató se'n fa càrrec. Rondina un poc, fa les seves objeccions, però són sempre, com les del benaventurat, «objeccions dolces».

XIII

5 d'abril.

ESPANYES PER NEIXER

Ni solament en les hores obscures que atravessem, deixen de fer-nos companyia les amors de Portugal i d'Amèrica.

«Hi ha moltes Espanyes que encara no han nascut.
Fes que les poguem veure, o Varuna!»

XIV

(9 d'abril)

LES OCEANIDES

Encadenat i lligat a la roca, el damnat Prometeu ha restat tot sol.

Llavores, s'esdevé l'escena de suprema misericòrdia. A parlar amb Prometeu, i plorar amb ell i *fer-li companyia*, acudeixen, dolces i generoses, les Oceànides.

Sortosament—deia el pobre Misó, el nostre amic acerbíssim—que no coneixem sinó un «Prometeu» mutilat.

—Per què?—li demanàrem.

—Perquè hauria estat massa trist, veure començar l'altra part de la trilogia.

No enteníem.

—Sí—continuà Misó, amb fret llampec en els ulls.—Jo conec el secret. Jo sé com la nova tragèdia començava... Han passat uns anys. Hi ha sempre la roca i Prometeu en la roca. Hi ha les cadenes i el voltor. Hi ha una altra tempestat, com aquella tempestat... Però les Oceànides ja han partit... A l'una li ha sortit proporció de casar-se amb un fort marxant de figues seques de l'Istme... Una altra segueix ara de festa en festa i de Jocs en Jocs un elàstic i frontícurt gimnasta milesi...

XV

(14 d'abril)

PER SEMANA SANTA

—Proposa a la teva xicota que surti un dia amb tu, amb la cara coberta d'un vel—deia el pare prudent i eugenista al fill que s'anava a prometre.—Invita-la a sortir axí, i tu pren lloc a alguns passos d'ella. Llavores contempla-la a ton sabor.

—I això, per què?

—Horaci ha escrit—continuà el pare:

...Regibus his mos est, ubi equos mercantur opertos
Inspiciunt, ne, si facies, ut saepe, de cora.
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix..

Les cames del cavall, i de la dona, la cintura. El geni de l'espècie dóna als homes l'amor dels bells troncs centrats per les belles cintures... Cada geni, emperò, té el seu geni enemic. L'enemic del geni de l'espècie inventà la beutat del rostre, per tal de distreure l'atenció dels mortals de les belles cintures.

Cal ara als pobles curosos de son avenir contrarrestar un xic aquest malefici. Gents del Koran, que aspiraven al més gran dels imperis! Vells espanyols que havien de combatre les gents del Koran! Ben vostres foren i són encara vel i mantellina! La cara tapada, oblidada; la íntegra invitació del geni de l'espècie subratllada en altre lloc.

Gens no em sorpendria—va concloure el bon pare,—donat l'actual problema demogràfic dels països que foren bel·ligerants, que la moda del vel i la mantellina, cobridors de rostres, renasqués en ells... Tu, fill meu, mentrestant, no deixis d'invitar un dia la teva xicota a sortir així; i, situat unes passes endarrera, esguarda-la sense precipitació.

XVI

(15 d'abril)

«C'EST LA LUTTE FINALE»

Ens diuen que les tendències econòmiques igualitàries maten l'estímul del progrés. Es cosa tan important el progrés? Un esperit clàssic sempre preferirà, en qualsevol orde, al progrés, la perfecció... Jo crec que avui la escultura és un art sense cap avenir de millora. Que les solucions donades en aquest punt pels grecs no s'han vist ni es veuran superades, com ho proba, en pla elevat el fracàs d'August Rodin, i, en pla encara més elevat, el fracàs de Miquel Angel. En canvi, l'escenografia guarda en el segle XX riquíssimes possibilitats inèdites. Es aquesta raó per preferir l'escenogrfia a la escultura?

I la política, i la organització social i l'administració, i àdhuc les condicions més generals de la vida industrial, a que us estimaríeu més que s'assemblessin, en el demà inmediat, a l'escenografia o bé a la escultura? Jo, a la segona. Jo trobaria en que la societat inventés per fi un tipus clàssic d'estructura, que fes ja inútil la inserció en ella de les inquietuds del progrés, una gran font de noblesa i una ferma garantia de serenitat.

De Cournot — de Cournot el gran! — havem disertat aquest hivern en el Seminari de Filosofia. Saben els amics com presenta el Mestre de l'Atzar la seva doctrina sobre la institució, després de les etapes humanes de la Història i de la Prehistòria, de la que anomena Post-història. Contingència pura la Prehistòria; mescla de contingència i de raó la Història; triomf d'aquesta, la Post-història. Saben també els amics, que nosaltres anomenem a la Post-història, senzillament, *Cultura*; perquè no sembla que l'afermament d'una sòlida normalització i d'una racional seguritat en les condicions de l'existència humana, hagi de representar precisament un acostament a la mort. Pot significar, al contrari, una entrada a la millor vida.

Pensem en que cosa s'esdevé dins les existències individuals. Qui tindrà possibilitats de donar-se fortament a les pures activitats de l'esperit? Aquell per qui les circumstàncies de la professionalitat no siguin massa enguinioses. Qui pot donar-se el luxe de tenir problemes sentimentals? Aquell per qui no siguin massa peremtoris els apremis del geni de l'espècie. Aixamplem el quadre. Quin poble podrà tenir ciència, art, pensament pur, religió? Aquell que no tingui massa fam ni una administració excessivament insegura. Ampliem més; vinguem a incloure en el quadre la humanitat entera. Quan podrem dir que ella entra en etapa de cultura? Quan vagin apagant-se en ella les inquietuds del progrés.

Perdonen-me si la expressió d'aquest pensar resta aquí consignada en manera excessivament concisa i difícil. Tornen a sortir els diaris a Barcelona i devem donar per conclusa la sèrie íntima del GLOSARI, que l'activa generositat d'uns amics ha volgut copiar i distribuir, en les hores ne-

gres i buides de la ciutat. I convenia, abans de separar-nos, per cita nova en àmbit més dilatat, una paraula de resum que fos com un sant i senya.

Però roda una cançó pels carrers del món que porta millors paraula i resum. Aquella que, en enunciar també l'adveniment d'un període d'estabilitat clàssica en la Humanitat i al cridar l'heroisme a les dolors de l'última agitació, diu així — entre llums d'incendi, potser, però també entre llums d'aurora:

C'est la lutte finale

LA NOVEL·LA NOVA

PUBLICACIÓ CATALANA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ | Fora Barcelona . . . 3 pessetes semestre
| Estranger . . . . . 5 » »

Direcció i Administració: Portaferrissa, 15

ALS NOSTRES LLEGIDORS

Al commemorar, pel mes de Maig, el IV aniversari de la sortida de LA NOVEL·LA NOVA, preparem una gran narració, el títol de la qual anunciarem oportunament.

Imp. [illegible] - Barcelona.